

BARANYI FERENC

A fal és a fej balladája

VERSEK

(1987–1991)

BUDAPEST

Z-füzetek/16

**A sorozatot szerkeszti
SIMOR ANDRÁS**

**Fed,éltér és tipográfia
JORDÁN GUSZTÁV**

Készült a Magvető Könyvkiadó támogatásával

© Baranyi Ferenc, 1991

Letölthető:

[[PDF formátumban](#)] [[EPUB formátumban](#)]

A Szózat margójára

HOL VOLTAK?

Hol voltak akkor ezek, amikor zengett az ég?
Amikor fogtuk az ásó – és nemcsak a zászló – nyelvét
s beszórtuk hit kölesével a földrész pariagait,
hogy – miként ért mag a zsákba – lelkekbe peregjen 'a hit?
Amikor B-t csakis Á-ra mondott az írástudó
és elvek szép fedezéke mögül tüzelt ki a szó,
amely sosem lehet rab attól, hogy fegyelmezett –

mikor a lét volt a tét, mondd: hol voltak akkor ezek?

MOST AZTÁN

Most aztán vérszemet kapnak a fű alatti
rovarroganciák petét a napra rakni –
és erdőn és mezőn nő a bogártalom,
már nem is füveken, hanem faágakon.

A bolhaköhögés már kardallá avanszált
(bolhából – mely köhög – kitelne ötven új párt),
velük cincog !a jól felfogott kiségerdek –
hol nincs sok macska, ott a cincogás temérdek.

És katedrára ül minden falubolondja
s a krétánál bizony fontosabb lesz a spongya:

felírni komplikált – törölni egyszerűbb.
Balgák az államok, mert nem mind Egyesült.

Most aztán összeáll, mi nem tartozhat össze,
agyaggal nem barát a humusz és a lösz se,
de mégis anyaföld lenne ez is, az is,
akár salak, akár sétányra szórt kavics.

Eltársak, végül is mi a túróható fel?
Van nyáron vadgyümölcs, télen kopott pulóver,
a csillag ágait se csökkentette pártom:
maradt az öt. S elég jól látszik mind a három.

KÉRDÉSEK MINDNYÁJUNKHOZ

Ha itt mindenki jól tudta
és világosan látta
és előre megmondta
és időben figyelmeztetett
és bátran szembeszállt –
akkor ki a fene verte vörösre a tenyerét
a mámorosra hergelt nagygyűléseken?
És ki böfögött megelegetetten,
amikor a kiválasztottak asztaláról
veknik is potyogtak, nemcsak morzsák?
És ki vigyorgott vásott diadallal,
amikor a védtelen üzemekből
hazamentette túlméretezett
hányadát az elprédált jövőnek?
És ki kérte számon a lecsapott
emberföket, amíg saját feje
nem fájhatott az országos emésztés
ütemre horkoló időszakában,
mert alva is a „ne szólj szám” arannyal
befuttatott igazságát motyogta?
És ki fogadta el az ingyenes
gyógykezelést és oktatást, az olcsó
színházjegyet a kispénzű hazától,
miközben a háromszín lobogót
csak rongyot rázni vette a kezébe?

Ki játszik rá a tettetárs tömeg
jócskán megkésett szégyenérzetére?

AnniVERSaire

A hatvanéves Thierry Árpádnak

Még Kalocsán sincs púder a gereblyén –
mondotta Krajczár Imre hatvanegyben.
Igaza volt. Akárhogy is szeretném
cáfolni őt, nincs ellenérvem egy sem,
hisz tétele ma is megdönthetetlen,
ellene púder, gereblye se lázad,
még akkor sem, ha sikk a légy a tejben
s a káposztára is kecskék vigyáznak.

Ám nincs veszély: a púder fémdobozban
unatkozik s csupán arcbőr az álma,
a gereblye sem vágyódik titokban
más porra, csak az ágyások porára –
biztos tehát a rend harmóniája.
Ki rója fel Deáknét és a vásznat?
Ki rója fel, hogy cinkezett a kártya
s a káposztára is kecskék vigyáznak?

Te felróttad – s megértél hatvan évet.
Hogy képzeled? A kettő nem megy együtt.
Amúgy se hosszú ez a rongyos élet
s csak kurtít rajta mindenféle szent ügy,
de önmagunkat előíbb eltemetjük,
mint álmainkat. Szégyen és gyalázat,
hogy nem kell ott csoda, csupán ügyes trükk,
hol káposztára is kecskék vigyáznak.

Bátyuska, én hiszem, hogy a gereblyét
púderral hintik egyszer Kalocsán – csak
idegesítenek ma még a kecskék,
melyek a káposztára felvigyáznak.

UNIFORMIS

Az egyenruha kötelez –
de meddig és mire?

Álcázhatja-e
lomb és bokor klorofil-fényű békessége
vadászó macskák szemének zölden villanó háborúit?

Igazolhatja-e
a rohamosan ritkuló elefántok
lenyűgöző szürkesége
az általános egérszürklkeséget?

Falazhat-e
az éjszakai sötétség alkalmi bársonya
a kámzsadaróc-lelkek eredendő feketeségének?

Magába moshatja-e a hajnalpír
a vesztőhelyeken virradatkor ömlő
ártatlan vér bíborát?

Az áldott nap ragyogása
s az átkozott arany csillogása
ugyanúgy vakíthat-e?

Az egyenruha kötelez –
de meddig és mire?

Csak addig, amíg a színnek és a szívnek,
nincs egymással pöre.

S csak arra, amitől nem kell pirulnod
száz év múlva se.

NEM VOLT MÁS ÚT

id. Tatai Józsefnek

I.

A győztes hit papokkal érkezett
s csak szép szavakban jött vele az Éden,
ezért István s az áthangolt sereg
magát mosdatta Koppány szégyenében.

Így lett a rendszer életképesebb.
A túlszabott ígérek fejében
levágott néhány túlhevült fejet
kivágott múltja ellensúlyaképpen.

Nem volt más út: az Istent félni kellett,
mert a megszerzett földön élni kellett
a jószomszédság kompromisszumában.

Ezért meg nem gátolhat senki abban,
hogy a pogány időköt elsirassam
s a véreskező királyt áldva áldjam.

II.

Túnódni már nem érdemes azon,
hogy testvérharcokban ki ölt először,
hisz mindenütt a búza és a gyom
versengve nő pártatlan anyaföldből.

Forradalom, ellenforradalom
volt itt elég. Nem képes vérözönből
kilábolni, csak az a hatalom,
amely övéinek is odadörgöl.

Önérdékét seholse látja rögtön
a sokaság – miért mentegetőzzön,
ki úgy csapott, hogy létre verte népét?

István időtlen trónján addig ül,
amíg viszonylag széttöretlenül
borulhat ránk az augusztusi kék ég.

A FORRADALOMÉRT

Balázs Árpádnak

Valami zene kellene,
kijózanító, nagy zene,
melytől a bódult hangulat
szétfoszlik, mert mindent tudat.
Tudassa azt, hogy összejátszhat
a vígság napjával a másnap,
tudassa azt, hogy réges-régen
már hét krajcárt sem ér a hét menny,
tudassa, hogy minden pokolnak
legalján szélmalom zokog csak,
tudassa, hogy a Golgotán fent
még Mária könnye is álszent,
tudassa azt, hogy soha többet
nem lesz húsvétja már a földnek,
tudassa azt, hogy ránkomolhat
a hallgatások tornya holnap,
tudassa, hogy minden szavunkban
lassan pusztító stroncium van,
tudassa, hogy a muzsikából
mind harsányabb halál rikácsol,
tudasson mindent, ami minket
meghazudtolására ihlet,
szóljon igazmondó zene!

S vitázzunk még egyszer veled.

NINCS

Nincs kényelmetlenebb
az elhagyott barátnál,
emléke lándzsahegy:
naponta többször átjár,
szavait csavarod,
igazát tagadod,
elutasítod magadból,
amit ő elfogadott.

Nincs kényesebb dolog
az önigazolásnál,
naponta meginog,
akár szélfúttá nádszál,
hajlik a víz felé,
hajlik a párt felé,
nyugtatósa reszketeg, mint
vízben úszó fellegé.

Nincsen magányosabb
a lelkiismeretnél,
nem falkában harap,
nem sokszorozza testvér,
mégis ezer felől
érezed, hogy meggyötör,
ezerszer húsodba tép, de
meg nem öl, jaj, meg nem öl

VERSEK A KIEGYEZÉSRŐL

*„Midőn hazánk felett az önkormány uralkodott, és csak
léha önmegtagadás vagy forradalom közt volt a választás,
én az utóbbinak embere voltam: ma, midőn az 1867-iki
kiegyezés e nemzetnek megnyitotta a törvényes működési
tért, elfogadom a kiegyezést...”*

(Türr tábornok a Bács megyei választókhoz)

I.

VAN HELYZET...

Van helyzet, amelyben erényt
jelent az átállás, amelyben
a kényes lelkiismeret sem

lép fel a hűség őreként,
mert mikor a bevett morál
a kivetett erkölcsre támad:
ki rója fel Isten fiának,
hogy ördögökkel cimborái?
Lassan ugyanis kiderül
egy – s más dolog az ördögökről,
például: embert egy se pörköl
s nem visz pokolra vétkesen,
vasvillával se öldököl
és egyéb villa sincs kezében,
nincs farka, nincs patája és nem
hord szarvakat, mint az ökör.
Mi van, ha megvilágosul,
hogy rég nem ördög már az ördög
s csak egy a bűne: átöröklött
jegyeihez nem idomul?
Ha Paulusként sem hibás
a Saulus nevű hitetlen:
mért szinoním szavak szívében
pálfordulás és árulás?

II.

A FAL ÉS A FEJ BALLADÁJA

Nyelj egyet s gondolj arra, hogy
valaha Erdély fejedelme
alázattal térdre rogyott
a szultán előtt, rálehelve
csókját a kardfogó kezekre,
hogyan engednék a kardot el.
Erdély azóta sem feledte:
a fal keményebb, mint a fej.

És gondolj arra is, hogy itt
a közmondások, hiedelmek
nem véletlenül hírelik
az okosabbról azt, hogy enged.
Hol vakmerő hősök teremnek,
ott mindig hangoztatni kell
(darálva, mint leckét a gyermek):
a fal keményebb, mint a fej.

Nyelj egyet s számolj hangosan
százig, szándékosan rejtse mély kút,
e földön nincsen más arany,
csak a jól bevált középút,
ha fellobogna még a vér – úgy
amivé vált, az oltja el.

A bátorság a fal mögé bújt
s a fal keményebb, mint a fej.

Bajtársak, szó se róla: régen
fejünknel drágább volt a tét, s nem
latolgattuk: ki vesz, ki nyer?
Ma már mi is fújjuk serényen:
a fal keményebb, mint a fej.

III.

TORINO, 1876

*„A czeplédi választó kerület mai napon országgyűlési
képviselő választására gyűlvén össze, örök hálójának ki-
fejezést adandó, önt, mélyen tisztelt hazafi, egyhangú lel-
kesedéssel képviselőnek megválasztá.”*

(Távirat Kossuth Lajos Úrnak Turinba
1876 decemberében.)

Mit hittek a ceglédi százak?
Hogy az elaggott száműzöttből
a tisztos távirat nyomán vad
ifjú erők gejzírje tör föl?

Hogy a hiúságát legyintő
szellő után a bujdosó majd
újabb üzenetnek beillő
orkánsodrású választ sóhajt?

Avagy csupán annyit reméltek,
hogy egy jelkép a testületben
vétózhatatlan ellenérv lesz
az egyezkedés vádja ellen?

Szép volt a gesztus akkor is, ha
együgyű hit vagy sanda szándok
vezette: színleg visszahívta
a színre azt, ki rég lejátszott.

Nem történt semmi. Olaszország
– immár szilárd egységbe forrva –
egykedvűen intézte sorsát
és nem figyelt Kossuth Lajosra,

ki néptelen parkokba bújt a
korzók mögött és meg-megállt, hogy
– zsebéből percenként kihúzva –
elolvasson egy telegráfot.

MÁRCIUSOK

Van tűz, amit eső nem olt –
jól tudja ezt a Múzeumkert.
Beomlott légvédelmi bunkert
önt el csupán a víz s csiszolt
márványkövet csúszósra áztat –
ez minden, amit megtehet.
Ettől imég felgyúlhat a házak
mögött a gyér emlékezet.

És Van olyan páncélvonat,
amelynek bőrkabát a vértje,
s ha már ily védtelen, miért ne
kímélne állomásokat?
A restik szűrt ételszagából
a lőporillat kioson.
S nem tudni már: a sokaság hol
kaphat menüt s milyen jogon?

Viseltessé se fényesül
Negyvennyolc s Tanács-Magyarország,
hisz ünneplő ruhát a imoly rág
hat napon át a hét közül,
pedig elnyúni lenne üdvös
utcán, mezőn, gyártelepen
– kivált, ha illik termetünkhöz –,
mit ránk szab a történelem.

A SZÓZAT MARGÓJÁRA

Az nem lehet,
hogy a cséphadarós gyalogok
hiába rengették meg a kastélyokat
suta táborozásuk puszta hírével is.

Az sem lehet,
hogy a vörösbársony-süvegűek
hiába hímezték zászlaikra
egész létük fonalával:
a hazáért és szabadságért.

És az sem lehet,
hogy a népek hajnalcsillaga iránt menetelők
hiába virágozták fel a rézágyúkat

a karikára hulló esőben.

És az sem lehet,
hogy a vézna bőrkabátosok
hiába hordták páncélvonattal
az „enyém” és a „tiéd”
hulladékhalmai helyére
a MIÉNK aranyhegyét.

És az sem lehet,
hogy a föld alatt gyülekezők
tűzhelyet, családot hiába reméltek
már végképp csak másoknak a föld felszínén.

És az sem lehet,
hogy a hamuszínruhás katonák
hiába példázzák a nekik idegen földben
a halál diadalmát
az enyészet felett.

Arról van csupán szó,
hogy a puhaságra serényebb gyermekek
– miután nem a legnyerőbb lapra tették fel
az erősebb, jámbor apák hagyatékát –
úgy méltatlankodnak,
mintha ezt a hagyatékot meg sem kapták volna.

Pedig mindenki tudja,
hogy a hímes tojás
nem lehetett előbb, mint a tyúk,
és hogy sültgalamb-postán sohasem érkezett
üzenet a jövőtől.

Legjobban az tudhatja mindezt,
aki az ég boltozatján
még kicsorbult ököllel is dörömböl.

Varázslatok és hányattatások

TOLDI ÉJSZAKÁJA

Olyan fénye volt a lánynak,
mint a nyári pirkadásnak,
megláttam őt – és azóta
nincs kedvemnek napja, holdja,
nincs a víznek csobogása,
sem a tűznek ropogása,
nincs fuvallata a szélnek,
öröme ia vitézségnek!
Ő, csupán egy pillanatra
simult arcomhoz az arca,
mintha pille vagy bogárka
röppent volna tölgyfaágra ...
Röpke, sóhajtásnyi álom –
ennyi volt a boldogságom,
melynek ma is ráadása
életem mohos magánya.
Mehalt a lány és a napnak
sugari kihamvadtak,
mehalt a lány és a kertek
pusztasággá szikesedtek,
sivataggá lett az ég is –
mehalt a lány s vele én is.

A szerelem a halállal
mindig egy ütemre szárnyal.

HABOKBA ILLANT

A lány habokba illant. Kár, hogy minden
folyó a földhöz súlyosulva vágat,
a szél kordában jár a hosszú vízen,
únt irányán az ősi zúdulásnak.
Miért nem áll talpára a folyóvíz?
Miért tengerbe ömlik s nem az égbe?
Zenitre jutna úgy a lánynak arca
s aranyat szórna ránk, ha földre nézne.

A pillantásom rab madár, időn sem
röpülhet át, nemhogy kanyarok bércén:
kőhöz csapódik s örvénylő körökben
vesztébe pördül csonkult útja végén.
Miért nem áll talpára a folyóvíz?
Miért nem húzza magához az ég?
Mert úgy meglátnám egyszer még az arcát,
amint elfoglalja a nap helyét.

ADRIENNE LECOUVREUR

A mérgezett csokor, az előre megfontolt
szándékú illatár, a szirmos iszonyat
miatt az öltöző – hol addig nyugalom volt –
gázkamra lett, ahol rózsát formáz a csap,

a szándék, mely örök szépség követeként öl:
pibéknél piszkosabb. Arra rendeltetett,
hogy gyönyörködtetően fossza meg kedvesétől
a gyanakvásra rest Szász Móric herceget.

Mert nincs világosabb az eltakart beszédnél,
kit semmi sem riaszt, az tudja, hogy miért fél,
hiszen minden gyanús, ami veszélytelen.

Ezért a kő nyomán visszadobott kenyérnek
csak úgy van hitele, ha a kőnél keményebb,
de ezt – amíg röpül – ne lássa senki sem.

NÓTAKIRÁLYNŐ

Jákó Vera emlékezetére

Mindegy, hogy mit kapsz vigaszul:
korty bort, cipókaréjt vagy nótát,
kopott ködmönt, mit rég a moly rág
jó szót, mi szádhoz igazul –
a lényeg, hogy vigasztalód
az életéből szelje azt, mi
segíthet életben maradni,
vagy túrni, mit a sors kirótt,
mi néki a legfontosabb:
abból adjon! És bármi légyen
az adomány, e fénytörésben
lakoma lesz a csöpp falat.
... Egyszercsak dallá fényesült
egy kedves, kenyérbarna asszony
(gyöngye virág a holt haraszton,
de szélnek tölgyfaként feszült)
és illatos harmóniát
frissen lehelt nyútt hangzatokba!

S nincs hervadás: visszhangja ott a
haraszton porzódik tovább.

ÍGY VAGYUNK

Bizonyos már, hogy vele megelégszem,
és nem is keresgélek már tovább.

Ha volna még türelmem, felkutatnám
mosolya virágosabb válfaját
új asszonyarcokon. De – furcsa módon
ma már a mosolyánál fontosabb,
hogy mosolytalansága sem kietlen
s hogy könnyei sem vádlón hullanak.
A bánata tehát kicsit se bántó,
ha tőlem szenved is – nem ellenem,
fájdalmának nincs támadó iránya,
csak tiszta súlya. Ezért szeretem.
Áldozatot hoz? Nem. Csak tudja jól, hogy
az önvád – mit szívemben keltene –
egyensúlyom emésztene el s akkor
néki is felborulna mindene.
Hát így vagyunk. Önzés önzést kiméi, mert
eggyé igézne fél harmóniát.
Bizonyos már, hogy vele megelégszem,
és nem is keresgélek már tovább?

VARÁZSLATOK ÉS HÁNYATTATÁSOK

(A. Verri nyomán)

A vágják a dombon, a semmirekellő
fogócskák a dombon, magányos versek,
csalatkozások garmada, gyors és
üres szerelmek, araszolható
símogatások – semmit idézők.
Nem halni mégsem!

Varázslatok és hányattatások,
kis praktikák és jól beidegzett
szélhámosságok röpke szavakkal –
emlékezetünk üzletelése.
Tán a halál sem visz haza mindent,
tán kellett volna mondani néked
valamit még egy holdbéli tájról,
Idrusa ködlő lélegzetével
fehérre páráit, távoli várról.

FIGYELJ RÁM

Figyelj rám egy kicsit
s ne bújj előlem el,
ilyenkor önmagad
elől is rejtezel.

Vedd észre, hogy: vagyok.
Vedd észre s adj jelet.
Beszélj – vagy legalább
rebbenjen a szemed.

Erezd meg, hogy nekünk
nem nyugtató a csönd,
felgyúlik, mint a sár,
s mindkettőnket elönt.

Közöld magaddal is,
mitől engem kímélsz,
szólalj meg akkor is,
ha ellenem beszélsz,

ne bújj előlem el,
figyelj rám egy kicsit,
mondj, súgj, ints vagy jelezz
valamit, valamit!

MÁR ÚGY ENYÉM

Énnekem őt teremtette az isten –
gyöngesége már esküszöm, erősít.

Szakadék tátong előtte akkor is,
amikor a járdasziget peremién áll –
hát úgy fogom át, hogy az igazi
szakadék szélét se érezze többnek
járdaszigetnél.

Minden árusban és tisztviselőben
a hétfejű sárkányt reszketi – így hát
oldalán Szent György lovagként lépek
minden üzletbe és közhivatalba.

Oly nagyon elesett, hogy őmiatta
káprázatos gyorsan kell talpra szöknöm,

amikor számtalan kis gramm-gonoszság
megatonnányi tömbbé összeállva
lapítaná szét sorsunkat kajánul.

Ám egyet biztosan tudok:
ha karonfogva mennénk át a zebrán
s egy lóerővel dúsitott gazember
vakult veszettséggel vesztünkre törne –
ő csöpp erejét százszorozva engem
lökne a túloldalra, s gyöngé testét
vetné szép torlaszul a gép elé.

Énnékem őt teremtette az isten.
Már úgy enyém, hogy mindenem övé.

DANTE BEISMERÉSE

Lísetta, Pergoletta és Pietra,
bocsássatok meg nékem, széltolónak!
Gyötrő a vétkem s undok, mint a lepra.

Míg hozzátok osontam és mohó, vad
szenvédéllyel fúrtam magam belétek:
máshoz susogtam szép költői szókat.

Mióta Bice Portinari lépett
szent lajtorjámnak legfelsőbb fokára:
istennőmmé is átbeatricéllett.

Holta után is bája intonálja
rímeimet, nektek egy-egy szonettet
vetek csupán, azt is viaszba zárva.

Még sincs igaza annak, aki megvet,
mivel a költemény sosem a dolgok
egészséges hiányából terem meg,

inkább a kóros teljesség, a boldog
elbambulás fonákját provokálja
minduntalan minden mihaszna tollnok.

Neveteket az isten is megáldja –
s a világ elfelejti. Hevetek
él csak tovább, bíborra festve át a

fehér erényt idéző verseket.

PAOLO MALATESTA SUMMÁJA

„quel giorno piú non vi leggemmo avante”

(Dante: Inferno V.)

És aznap már nem olvastunk tovább, hisz
megértettük a könyvből a teendőt
s vállaltuk útunkat, akárhová visz.

Rimini úrhölgyét, a zsenge delnőt
asszonyabbá a szép sorok ígézték
s magam is tőlük lettem végre felnőtt.

(A kastélykertben Lancelot regéjét
olvastuk, vágya mint ejtette törbe
s – bár tudtuk, hogy biztos halál a tét rég –

az ő példáját tettük meg nyerőre.
Azóta kettőnk végzetének árnya
egyként vetül a házasságtörőkre.)

A legtöbb könyv a létet intonálja,
de nem dalolja végig dallamát: ki
nem mer élni – méltatlan a halálra.

S így módja van könyvek végét kivárni.

A Gecsemáné kertben

JÓZSEF TESTVÉREI

ímhol jó az álomlátó,
jertek, öljük meg őt!
Oldozta csak saruinkat
s szépen a fejünkre nőtt,
a nap, a hold s tizenegy csillag
szolgál neki, amíg

hajlongó kéve-karéjban
riszálja kalászeit,
pintyet aláz, mikor albat-
roszként suhan odébb,
s nem vigasz, hogy lenn órjas
szárnyába botli'k, ha lép,
könyörtelen logikája
mindenkit összezavar,
fennkölt kobakján amúgy is
másként tapad a haj –
hát vessük a kút fenekére,
ahol csak zöld moha nő!

És ha reménység színét
észleli abban is ő ...?

A GECSEMÁNÉ KERTBEN

A tanítványok alszanak. Szerencse.
Nem lenne jó, ha elgyengülni látnak,
amint esendő emberként esengve
próbálkozom, hogy mindemből kiszálljak.

Aludjanak csak. Végül úgyis úgy lesz,
ahogy elvárják: újra eltökéltnek
látnak felébredvén – és mind tanúm lesz
holtom után, hogy nem rendültem én meg

Kiönthetném a Keserű Pohárból,
amit kiinni más se volna bátor
s csak mutatnám reggel: üres. De hát

a kétely első mételyét a hitbe
mindjárt az első hirdető vegyítse?
Szemük láttára kell innom tehát.

MAGDALAI

*„És a kősziklán valók azok, akik, mikor hallják, örömmel
veszik az igét; de ezeknek nincs gyökerük, akik egy ideig
hisznek, a kísértés idején pedig elszakadnak.”*

(Lukács ev.8,13.)

Noli me tangere – ne illess engem, asszony:

már visszaszervesült porhüvelyem se győz meg.
Hittél, mikor Simon házában földre hajlón
megmostad lábamot s hajaddal megtörölted,

hittél, mikor a hét ördög az én parancsom
nyomán lecsillapult s nyomban kiszállt belőled –
s hittél, mikor az ég bearanyozta arcom,
fényemmel mosva át a szennytől szenvedőket.

De hittél akkor is, mikor a Golgotán fent
egy lándzsás római döfte belém az Áment
s a fényesség kihunyt. Elhitted a halálom.

Egy érintés csupán – és hinnél újra menten,
de nem segíthetek. Asszony, ne illess engem.
Legyen hited, de túl a vak tapasztaláson.

MORITURI

Ki győzött végül is? Az életben maradt
gladiátor, kiért ma egész Róma őrjöng?
Vagy a szíven döfött sorstárs, aki miatt
hollók ülik toruk a hetedik tetőn fönt?

Mit ér a győzelem, ha halálraítélt
a győztes is? Bizony, nem kerül nagy időbe,
hogy ő hullatja majd, mit ont ma még: a vért –
és rá üvölt halált mostani éltetője.

Ne ámítsuk magunk: e talmi diadalnak
nincs semmi mánora – szomorúsága van csak,
senkisé is osztozik a bajnok szégyenében.

És Róma áll. Talán a cézárok hatalmát
megdöfhetnék, akik egymás vérét fakasztják,
de nem lesz egy-folyam a sok pataknyi vér. Nem.

PUCCINI

Mert szerették az emberek:
lángot okádott rá a szakma,
mely ma is buzgón csapogatja
rá a koporsófedelelet,

mintha csupa idegbeteg

szegődne zenekritikusnak,
varjúrajuk sunyítva kushad
bő termésű szívek felett

és fanyalogva csipeget
abból, ami csemege másnak!
A tehetségre nincs bocsánat –
saját kárára kér eget.

Manón, Mimi s a többiek:
Tosca, a Pillangókisasszony
a mérhető színházi hasznon
bájos fölénnyel túllibeg

s betuszkol minket fellegek
bárányszelíd vonulatába.
S így a világ, ha keze-lába
törne is, tán előbbre megy.

LEMEZPOSTA

Pasquale Maffeónak

Olasz falvak dalaiból kivillan
gyerekkorodnak szárnya, mely – akár egy
lebegő híd – zengő csodák fölött visz.

Már látom én is: ünnep messze hangzó
harsonáit hallgatod jóapáddal,
az ablakból kéken sej lő hegyekre
láttok. Aztán csöndben leszáll az éjjel.
Csillagderengések varázslatából
idehallik a lombok pihegése.

Ott, a szülői házban, elvonulva
a nagyvilágtól, ágra gyűlt madárraj
égsötétjében boldog szigetekre
hajóztok. És ez így megy minden este.

Fiad falán egy másik éj gyopárát
gondolja el a fénylő hegygerincre,
de álmai szavakkal is beérik.

Neked virág kell – s az ő ámulása.

IGOR HERCEG

Így szökni gyötrem: a polovec kán
csak tessék-lássék őriztet, bizalma
jobban fáj, mintha Krisztusként keresztfán
feszülnek, lábon-kézen átlyukasztva –

vendég vagyok már, nem fogoly. Nevet rám
fogláraitn szívélyes, tiszta arca,
míg azon fárad harminckét heves lány,
hogy JarosZlavna képét eltakarja.

Ám jól tudom: kicsinyes honszerelmem
arra indít, hogy majd Ovlúrt kövessem,
mikor gyanútlanná csitul a tábor.

S Putyivl várába titkon visszajutva,
felkészülök az újabb háborúra
a kán ellen, kihez csak hála láncol.

LENSZKIJ TÖPRENGÉSEIBŐL

Hajnalban Anyegin megöl. Legelső
barátom lesz a gyilkosom. Csak addig
fonák e helyzet, míg veszélyt jelentő
jószágunk a hóba nem hanyatlik.

Mihelyt meghaltam, roppant egyszerű lesz
a képlet: két pezsgő tüzelte arszlán
vívott egy lányért, aki remekül fest
a méregdrága gyászfátyollal arcán.

De amíg élek, tudja minden ember,
hogy nem Olgáért oszt halált a fegyver,
hanem a fogva tartó elv miatt csak,

amely uralkodik s azzal se számol,
hogy ott hiába szenved a szamar, hol
engedni tiltva van az okosabbnak.

PUSZTAI PRÓFÉTA

Lábanyomát a hálátlan homokról
úgy mosta le az egykedvű eső,
hogy büszke léptű járásának olykor

még az emléke sem dereng elő.

Homloka árkait az összeráncolt
buckaoldal se támaszthatja fel –
akárhogy nézzük is: végleg kilábolt
a Bugacból Oláh Ezékiel.

De a remény, mit szétfeszítő szívének
tarisznyájából elosztogatott:
sok millió borókatűlevél lett,
napszíttá zöldje szívós és konok,

nem hagyja, hogy Bocsátói Orgoványig
jövők hite ördögszekér legyen,
amely szelektől üzve nyargalász itt
s hivalkodik, hogy mily gyökértelen ...

Oláh Ezékiel öreg paraszt volt,
nyolcvanhat évig túrt esőt, napot,
a hallgatása mindig igazat szólt,
ha csöndnél többet úgy se mondhatott,

meghalt – s nem költözött el: hébe-hóba
mint vízen járó Krisztus, úgy megyen
által, borókazöldbe burkolózva,
a királydinnyés homoktengeren.

BÁNK PANASZA

Váci Mihály emlékének

Nekem egyetlen hajamszála sem
kívánt őrzőt,
cifra, márványos házaikat sem
építettem magamnak
s vadászni berkeket sosem csináltam
szép földjeiből a szántóvetőknek.
Mégis: az én orcám pirul, miközben
hallgatom Tiborc súlyos vádjait.
Ő, aki megváltatlan teng, s akit
századok óta szorongat a szegénység:
nem értheti, hogy a merániakkal
nem cseresznyézni ült le mindig az, ki
egy tál mellett volt látható velük,
mivel az asztal nemcsak enni-inni,
de arra is való, hogy felborítsák.

Nem érti ezt a Tiborc-féle pórnép.

Hiába jártam éveikig hazámat
elbúsulásuk enyhítő jóként: ők
velem szólván Gertrudisnak üzentek,
nem szenvedvén vállukra tett kezem.
A nép szemében mindig arctalan
az orcátlan nagyasszony – így, aki
az udvartól jön (légyen bajsza bár) a
sosem látott vonások hordozója.

Becsületén nincs folt, csak foknyi árnyék.

Szépen vagyunk. Bizonyosságul talán még
egy szép napon
megölöm a királynét.

LADÁNYI HAGYATÉKA

Egy kifakult ballonkabátot
és egy viharvert svájcisapkát
hagyott... Na, kire is? A jussért
nem jelentkeznek, akik kapnák,

összekuszált utak gubanca
s könnyen felfejthető tekintet
maradt utána még –se jussért
sem jelentkezik, akit illet.

Ki hát az örökös? Ki gázol
eztán az álom-törmelékben?
(Benne – s azért nem rajta, hogy hát
véletlenségből rá ne lépjen ...)

Ki marad arra kapható, hogy
ami eltört – tovább ne törje?
Lesz még, ki nem tiporja összebb,
amit már nem illeszthet össze?

Jelentkezzen, aki méhészen
nem vállal részt a rombolásból
s kímélő híve marad annak,
amibe fájva belegázol!

ZÖRGÖTT A KÖLTŐ

Halotti beszéd Garai Gábor okán

Mentegetőzve hitte el,
hogy a felizzó gondolatnak
egén a félig már kihamvadt
halványkék csillag is tüzel

s halványkék vér is forrhat úgy,
hogy végterméke tűzpiros láz!
Zörgött a költő, mint a csontváz,
melyet az orkán balra fűtt.

Mit számít az, ha zugivó,
kinél nem léhaság a mámor,
s kinek a konyakos pohárról
eszébe nem jut dáridó?

Elmentem volna én vele
egyetlenegy közös kulaccsal
a sivatagba is! De daccal
visszaparancsolt bús szeme,

és egyedül vágott neki
az útnak. Tiszta szigorúság
vezette – úgy ment, mintha húznák
a dél sugárlidércei.

KI DALLÁ LESZ...

Ki dallá lesz, az már örökre
az igazsággal csendül össze,
bármily hamisan intonálnák
azok is, akik kitalálták.

Ki dallá lesz, az nemcsak dallam-
ívéket jelent, öt vonalban
rögzített halk melódiákat,
melyek szelíden szerteszállnák,

hanem jelenti a reménység
törvényerőre emelését,
amelytől nem tágít a nemzet,
amíg fiai énekelnek.

Ki dallá lesz, fölzeng az égre,
elnémul minden földi vétke,
még a becsületére száradt
szépiák is hangjegyekké válnak.

Ki dallá lett, immár legyen dal,
meghalhat – ámde el sosem hal,
az Úristen füléig harsan
a valóságnál igazabban.

Nyilatkozat

MAGYAR ÍRÓK

Hatalmas a gödölye sérelme:
bivalyszámiba egy bivaly se vette,
a bivalyok – dölyfös, durva népség! –
gödölyénket gödölyének nézték.
Így a gödölyék apraja-nagyja
halált kiált minden gaz bivalyra
(bár helyére így se, úgy se léphet
híjával a bivaly erejének.)
Ám gödölyénk buzgón panaszolja,
hogy a nyájnál csordább volt a csorda,
s kiküszöbölendő ezt a csorbát:
bérpulikkal oszlatná a csordát.
Így élünk a vén Pannóniában,
hol csárdánként háromszáz dudás van,
poklonként viszont csak kettő-három,
ám őket nem tartja senki számon.

Ballady

A „perc-emberkék” tora dúl –
de minden percre jut belőlük,
nyüzsögnek múlhatatlanul,
az óra bárminő időt üt.
Nem szabadulunk sose tőlük:
áthagyományozza magát
minden utódjuk s minden ősök,

amíg csak világ a világ.

Egyenként kurta életű
a végtelen körforgatagban
poloska, csótány és tetű,
de fajtájuk kifogyhatatlan
és egyszersmind kiirthatatlan:
svihák helyén csak új svihák
terem, halálnál biztosabban,
amíg csak világ a világ.

Pillérenként csúfolja meg
évezredek híd-ívelését
a minden percben más sereg,
ahogy sűrűn egymás elé lép,
tülekedéssé törve végképp
nagy vonulások ritmusát,
hogy toporogjon a reménység,
amíg csak világ a világ.

(Herceg, az öröklét, amelynek
izzása fényét hinti rád:
hidegen halmoz percre percet,
amíg csak világ a világ.)

NYILATKOZAT

Akkora a tülekedés
a damlaszkuszi úton,
hogy odaférenem szinte lehetetlen.

Tehát – már csak a helyszűke miatt is –
maradok, aki voltam,
s aki halálomig lenni szeretnék:
a részeg, ölbe csaló anyatermészet férfitársaként
küszködő közösség kenyeres pajtása;
az oldalirányú sandaság,
a felfelé nyaldokló szolgálatkészség
és a lefelé taposó, kíméletlen gőg
mindig kínosan kifehérített kesztyűinek
mindenkori felvevője;
ünnepontó a görögtüzes csinnadrattákon,
falra vetülő írás Balthazár lakomáján,
ecet a medvebőrös tor borában –
egyszóval: költő, aki nem nyughat addig,
amíg ember embert alázhat
nevében a szent egyenlőségnek.

Csak ennyit akartam mondani
tudomásulvétel végett.

URAM, BOCSÁSS MEG NÉKIK

Nem tudják, mit cselekszenek?
Nem-e?

És ha az egykori halálraszántak
utódai egyszer valóban
kikaparják nékik a gesztenyét:
mit kezdenek majd vele?

Válhat-e gyülevész sokadalomból
a „hozzáértő, dolgozó nép
okos gyülekezete”?

Akinek mindig is helyén volt a szíve,
annak hogy lehet most helyén a feje?
Meddig foltozható
a tömegek jelleme?

Ó jaj, mi lesz a sorsod
te, szegény gesztenye?

BALLADA A VILÁG KERÉKÉRŐL

*„Proletár, folytatnám, de unnád,
tudod, hogy nem élsz lazacon, –
amíg tőkések adnak munkát,
a tőkéséké a haszon.”*

(József Attila)

Ha unod is, én folytatom,
mert érdemes rágódni rajta:
a tőkéséké a haszon,
s ezután sem telik lazacra.
Akinek kezében a balta:
gyújtóst is másnak vág vele,
de azért nincs okunk panaszra –
fordult a világ kereke.

A bársonyszék csak arra jó,
hogy belesüppedve a nemzet

nevében néhány naplopó
elparentálja azt a rendet,
mely mindmáig nem született meg –
elbánni hát könnyű vele.
Ma nyugatnak, tegnap keletnek
fordult a világ kereke.

Van címerünk, új utcanév
pöffeszkedik megannyi táblán,
de ázottak önérzetét
sérti a vetített szivárvány.
Abból lesz áldozati bárány,
ki a farkast teperte le,
sorsunk nem fordul jobbra már – ám
fordult a világ kereke.

Proletár, az vessen magára,
aki önként nem látja be:
előre gördülünk, ha hátra
fordul a világ kereke.

MERT AZ EMBER...

Mert az ember mindenre képes:
fogat piszkál, miikor kivégez,
koporsódnál újságot olvas,
még bekecse bőre is ordas.

Mert az ember mindenre képes:
bankókra váltja, amit érez,
pénzzé teszi szerelmét, gyászát –
kamatozó letét a válság.

Mert az ember mindenre képes,
kétli, amiben illetékes,
ám abban, mihez köze nincsen:
olyan biztos, akár az isten.

Mert az ember mindenre képes,
ha megsimít is – összevérez,
ha megsegít is – föld alá nyom.

Élete túltesz a halálon.

VOLTÁL

– Vallomás F. Ferrara modorában

Voltál akácvirág, vadalma, pázsit,
pacsirta, négylevelű lóhere az Isten
széles szántóján, kedves.
Én: sárga buckák vándora, te: felhők
árnyéka, mely hangtalanul teríti
illatozó húsét a hó homokra.
Te csöppnyi lepke voltál,
én bodza, melynek ága várta röptöd,
voltál a nyárfa szíve,
én meg a törzs, mely védte ezt a szívet.
Szál voltál, mely verdeső szárny alá kap
magasba így sodortál,
korom-tekintetemet mindig állta
hattyúfehérsége a homlokodnak,
de szigorodnak pille-nehezékét
sem rázta le a mázsás
indulat bennem, hogyha égre horgadt.

GYÖNGYHALÁSZ

Amíg kitart a levegőd, merülj csak!
Nemcsak sírod – eged lehet a mélység!
Ne bénítson tovább, hogy egyedül vagy
s hallod a tenger súlyos szívvetését.

Ne bánk, hogy körbenyálaznak az algák
s cápák dermesztő vicsorát se bánjad,
irányodat konokul tartva add át
magad a kincses végzet áramának.

Mert minden gyöngyért lét a tét: haláloed
vállalhatóbb, mint az, hogy báva képpel
s üres marokkal buksz fel a vizekből.

S ha gyöngykagylóidat meg nem találoed:
csitítsd az életöszönt, bárhogy érvel –
csakis tüdőöd szétrobbanása ment föl.

BOGÁR IMRE BÚSULÁSA

Amott csárda, emitt pedig
kopasz dombhát emelkedik,
amott asszony, emitt bitó –

hová, merre vigyen a ló?

Ha asszonyhoz – csókkal mérgez,
ha a dombra – kőckötél les,
halál ez is, halál az is:
lovam dolga, hogy hova visz.

Ha egy helyben marad velem:
az se kisebb veszedelem,
Hártyán felől, Brügecs felől
közeledik, aki megöl.

Akinek betelt a sorsa,
annak nincsen balra, jobbra,
nincsen hátra, nincs előre,
csak Szent Péter legelője.

Akinek betelt a sorsa:
lova hátán lova foglya,
ha torpan, vágdat, poroszkál:
menekítője is foglár.

Készült 500 példányban

**Ez a
423
példány**

**ISBN 963 400 511 X
ISSN 0866 – 4420**

Felelős kiadó: a szerző

**910447 Tótfalusi Tannyomda
Felelős vezető: Béres György mb. igazgató**

Felelős szerkesztő: Tabák András

Terjeszti: a TÉKA Könyvértékesítő Vállalat
